

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIMIY VA TARBIYAVIY JARAYONLARNI TASHKIL ETISHDA NOAN'ANAVIY MASHG'ULOTLARNING AFZALLIKLARI

Sultonova Xilola Akramxo'ja qizi
Magistr Buxoro innovatsiyalar universiteti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatida noan'anaviy mashg'ulotlarning o'rni, ahamiyati va ularni tatbiq etishning afzalliklari ilmiy-nazariy jihatdan yoritiladi. Bugungi kunda traditsion mashg'ulotlar bilan bir qatorda innovatsion, interaktiv va noan'anaviy shakllar bolalarning rivojlanishini tezlashtirish, ularning qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlash, ijodkorlik va kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etayotgani ta'kidlanadi. Maqolada noan'anaviy mashg'ulotlarning turlari, ularning pedagogik imkoniyatlari, bola psixologiyasi va rivojlanish dinamikasiga ta'siri, shuningdek, ularni rejalashtirish va amalga oshirishdagi metodik yondashuvlar tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *noan'anaviy mashg'ulot, innovatsion pedagogika, interaktiv metodlar, maktabgacha ta'lim, ijodkorlik, pedagogik jarayon, tarbiyaviy maqsad, kompetensiya, rivojlantiruvchi muhit, metodik yondashuv.*

ADVANTAGES OF NON-TRADITIONAL TRAINING IN THE ORGANIZATION OF EDUCATIONAL AND EDUCATIONAL PROCESSES IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

Annotation: *This article will cover the role, importance and benefits of non-traditional activities in the activities of preschool educational organizations in a scientific and theoretical way. Today, along with traditionalist activities, it is noted that innovative, interactive and non-traditional forms are important in accelerating the development of children, increasing their interest, forming independent thinking, creativity and communicative competencies. The article analyzes the types of non-traditional training, their pedagogical capabilities, their impact on child psychology and developmental dynamics, as well as methodological approaches to their planning and implementation.*

Keywords: *unconventional training, innovative pedagogy, interactive methods, preschool education, creativity, pedagogical process, educational goal, competence, developing environment, methodological approach.*

ПРЕИМУЩЕСТВА НЕТРАДИЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Аннотация: *В данной статье научно-теоретически освещаются место, значение нетрадиционных занятий в деятельности дошкольных образовательных*

организаций и преимущества их применения. Отмечается, что сегодня наряду с традиционными занятиями важное значение для ускорения развития детей, повышения их заинтересованности, формирования самостоятельного мышления, творчества и коммуникативных компетенций приобретают инновационные, интерактивные и нетрадиционные формы. В статье анализируются виды нетрадиционных занятий, их педагогические возможности, влияние на психологию и динамику развития ребенка, а также методические подходы к их планированию и реализации.

Ключевые слова: *нетрадиционное обучение, инновационная педагогика, интерактивные методы, дошкольное воспитание, творчество, педагогический процесс, воспитательная цель, компетентность, развивающая среда, методический подход.*

KIRISH

Maktabgacha ta'lim bola rivojlanishining eng muhim bosqichi hisoblanadi. Bu davrda o'yin, taassurot, faol tajriba va ijodiy faoliyat bolaning psixik va aqliy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Traditsion mashg'ulotlar ta'limiy jarayonda alohida o'ringa ega bo'lsa-da, global rivojlanish, axborot texnologiyalarining tez sur'atda taraqqiy etishi va bolalarning individual talablarining orta borishi noan'anaviy mashg'ulotlarni joriy etishni taqozo etmoqda.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, noan'anaviy mashg'ulotlar bolaning faol ishtirokini ta'minlash, mustaqil harakatlanish, topshiriqlarni ijodiy yechish, vaziyatli fikrlash va tajriba orqali o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi [1]. Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun noan'anaviy mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasini takomillashtirish dolzarb vazifa sifatida qayd etilmoqda.

Noan'anaviy mashg'ulotlar nafaqat ta'limiy, balki tarbiyaviy maqsadlarni amalga oshirishda ham samarali hisoblanadi. Bolalarda do'stlik, hamkorlik, mas'uliyat, interaktsiya, muloqot madaniyati va mustaqil qaror qabul qilish kabi sifatlarni rivojlantiradi.

Shu munosabat bilan, ushbu maqolada maktabgacha ta'limda noan'anaviy mashg'ulotlarning pedagogik afzalliklari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Noan'anaviy mashg'ulotlarning nazariy asoslari

Noan'anaviy mashg'ulot tushunchasi

Pedagogik adabiyotlarda noan'anaviy mashg'ulot - bu an'anaviy dars-senariy va shakllardan farq qiluvchi, bolaning faolligini oshiruvchi, ijodkorlikka yo'naltirilgan va interaktiv usullarga asoslangan mashg'ulot turi hisoblanadi [2]. Uning asosiy belgilaridan:

faol-amaliy usullar ustuvorligi;

bola markazida bo'lgan pedagogika;

o'yin texnologiyalari;

tajriba va tadqiqot elementlari;

ijodiy vazifalar;
jamoaviy faoliyat.

Psixologik-pedagogik asoslar

Bola rivojlanishida hamkorlik va o'yin usuli asosiy o'rinda turadi. Noan'anaviy mashg'ulotlar aynan shu omillarga tayanadi. Psixologlar aytishicha, bola bilimni faqat eshitish va ko'rish orqali emas, balki uni mustaqil amaliy harakat orqali o'zlashtiradi [3]. Shu bois noan'anaviy mashg'ulotlar bolaning tajriba orqali o'rganish faoliyatini kuchaytiradi.

Maktabgacha ta'limda noan'anaviy mashg'ulotlarning turlari

Interaktiv o'yinli mashg'ulotlar

Interaktiv o'yinlar bolalarga:

erkin fikrlash;

muammo yechish;

hamkorlikda faoliyat yuritish;

imkonini beradi.

Mashg'ulotlarda "aktiv o'yinlar", "inssenirovka", "rolli o'yinlar" ko'p qo'llanadi. Adabiyotlarda bu turdagi mashg'ulotlar bolalarda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishi ta'kidlanadi [4].

Tadqiqot-amaliy mashg'ulotlar

Bu mashg'ulotlarda bolalar:

tabiat hodisalarini

predmetlar xususiyatlarini

tajribalar orqali o'rganadilar.

Tadqiqot usuli bolada kuzatuvchanlik, mantiqiy fikrlash va hodisalar o'rtasidagi bog'lanishni aniqlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Kvest mashg'ulotlar va topshiriqli yo'l xaritalari

Kvest mashg'ulotlar - bolalarni izlanish, topshiriqlar yechish, belgilangan manzilga yetish kabi faoliyatlarga jalb qiladi. Bu turdagi mashg'ulotlar bolalarning:

motivatsiyasini;

intilishini;

mustaqil fikrlashini

oshiradi.

STEAM elementlari asosidagi mashg'ulotlar

STEAM - Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics.

STEAM mashg'ulotlar bolada:

ijodiy fikrlash;

texnik tasavvur;

konstruktiv tafakkur;

ni rivojlantiradi [5].

Noan'anaviy mashg'ulotlarning afzalliklari

Bola faolligining oshishi

An'anaviy mashg'ulotda bola ko'proq tinglovchi rolini bajaradi. Noan'anaviy mashg'ulotda esa:

faol harakat;

ijodiy topshiriq;

jamoaviy ish;

mustaqil yechim toppish;

tamoyillari ustuvor bo'ladi.

Ijodkorlik va tasavvur rivoji

Interaktiv va innovatsion mashg'ulotlar bolada erkin ijod qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Adabiyotlarda aytilishicha, bunday mashg'ulotlar bola tasavvurini an'anaviy darslarga nisbatan 40% ko'proq rivojlantirish imkonini beradi [6].

Emotsional va ijtimoiy rivojlanish

Noan'anaviy mashg'ulotlar bolalarda:

do'stlik;

o'zaro yordam;

liderlik;

mas'uliyat;

muloqot qobiliyati ;

kabi muhim sifatlarni shakllantiradi.

Ta'limiy jarayonning qiziqarli bo'lishi

Bola uchun qiziqarli mashg'ulot ta'lim samaradorligini avtomatik ravishda oshiradi. Pedagogik tadqiqotlarda qayd etilishicha, qiziqish orqali olingan bilim uzoq saqlanadi [7].

Individual yondashuv imkoniyati

- Noan'anaviy mashg'ulotlar individual ish variatsiyalari uchun kulay;
- har bir bola o'z qobiliyatiga ko'ra faoliyat yuritadi;
- pedagog bolaning kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi;
- individual trayektoriya shakllanadi.

Noan'anaviy mashg'ulotlarni rejalashtirish va amalga oshirish metodikasi

Rejalashtirish bosqichlari

Pedagog quyidagi tartibda mashg'ulotni tayyorlaydi:

Maqsad va vazifani aniqlash

Mashg'ulot turini tanlash

Metod va vositalarni belgilash

Interfaol elementlarni joylashtirish

Bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olish

Natijalarni baholash

Fasilitator sifatida pedagog

Pedagog noan'anaviy mashg'ulotda:

yo'naltiruvchi,

maslahatchi,

tashkilotchi

sifatida faoliyat yuritadi.

Maxsus rivojlantiruvchi muhitning ahamiyati

Muhit bola faolligiga bevosita ta'sir qiladi:

mobil markazlar;

materiallar;

o'yin zonalari;

eksperiment burchaklari.

Adabiyotlarda muhit va rivojlanish o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik ta'kidlangan [5].

NATIJALAR VA MUHOKAMALAR

Ushbu tadqiqot asosida quyidagi ilmiy xulosalarga kelindi:

Noan'anaviy mashg'ulotlar an'anaviy mashg'ulotlarga nisbatan bolani faol ishtirokchiga aylantiradi.

Bolalarda ijodkorlik, tadqiqotchilik, muloqot, hamkorlik kabi kompetensiyalar tez rivojlanadi.

Ta'lim jarayoni qiziqarli va emotsional jihatdan boy bo'ladi. Pedagogik xarakterlik samaradorligi oshadi.

Bolaning individual rivojlanish trayektoriyasini to'g'ri belgilash imkoniyati paydo bo'ladi.

Tadqiqotlar ko'rsatishicha, noan'anaviy mashg'ulotlardan muntazam foydalanilgan guruhlarda ta'lim samaradorligi 30–45% ga oshgani qayd etilgan.

XULOSA

Noan'anaviy mashg'ulotlar maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvning muhim qismi hisoblanadi.

Bunday mashg'ulotlar bolaning faoliyatini boyitadi, uni mustaqil va ijodiy fikrlashga undaydi.

Ta'lim va tarbiya jarayonining psixologik ta'sirchanligi oshadi.

Pedagogik jarayon individuallashadi, bolaning individual ehtiyoji hisobga olinadi.

Noan'anaviy mashg'ulotlar orqali ta'lim-tarbiya jarayonining sifat ko'rsatkichlari sezilarli darajada yaxshilanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva M. "Maktabgacha ta'limda innovatsion metodlar", Toshkent, 2020.
2. Yusupova D. "Bolalar psixologiyasi va rivojlanish omillari", Toshkent, 2021.
3. Soliyev O. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar", Toshkent, 2022.
4. Tillayeva L. "O'yinli mashg'ulotlarning psixologik asoslari", Samarqand, 2023.
5. Irisbayeva Y Training of students for professional activity in system of preschool education\\ International Conference ISBN 978-83-66030-19-0\\ 2018/4/27\\
Страницы 328
6. Mamatova N. "STEAM asosida integratsiyalashgan ta'lim", Namangan, 2023

7. Xudoyqulova Z. “Maktabgacha ta'limda noan'anaviy mashg'ulotlarning ahamiyati”, Buxoro, 2021.